

Beata Szluz, *Zjawisko bezdomności w wybranych krajach Unii Europejskiej. The Phenomenon of homelessness in selected European Union countries*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2014, ss. 283.

Zagadnienie bezdomności pojawia się w różnych społeczeństwach bez względu na stopień rozwoju gospodarczego czy na ustrój. Generowania tego problemu nie można przypisać jakiejś społeczności czy sprowadzić go do akceptacji lub odrzucenia określonego systemu wartości. Trudno też powiązać ten problem z konkretną grupą społeczną, z posiadaniem wykształceniem lub jego brakiem. Jednocześnie, trudność sprawia nie tylko określenie rozmiarów skali zjawiska bezdomności, lecz również właściwe zdefiniowanie, kim jest osoba bezdomna. Doświadczenie bezdomności jest przejawem najbardziej jaskrawego i wyraźnego wykluczenia społecznego. Zauważenie osoby pozbawionej tego podstawowego dobra i warunku godziwej egzystencji, jakim jest „dach nad głową”, pobudzić powinno do refleksji, ale i do działania. Podstawą działania na rzecz pomocy ludziom bezdomnym powinno być przekonanie o niezbywalnej godności człowieka. Zgodnie bowiem z zasadniczymi tezami antropologii chrześcijańskiej, a także wszelkiej rzetelnej i uczciwej koncepcji człowieka, wszy-

scy ludzie – w tym także osoby słabe, dotknięte patologiami, głęboko poranione i nieszczęśliwe – obdarzeni są przyrodzoną i niezbywalną godnością osobową. Bezdomność na wiele sposobów odcisza piętno na codziennym życiu tej części społeczeństwa, która nie jest tym problemem dotknięta. Jak każda kwestia społeczna zmusza też do stawiania pytań o przyczyny i skutki. Analizy tego problemu w wielu wypadkach owocują nowymi publikacjami o charakterze naukowym, bądź popularno-naukowym. W tym kontekście należy także odnotować recenzowaną publikację Pani B. Szluz pt. *Zjawisko bezdomności w wybranych krajach Unii Europejskiej. The Phenomenon of homelessness in selected European Union countries*.

Głównym przedmiotem zainteresowania omawianej publikacji jest próba przedstawienia zjawiska bezdomności w wybranych krajach Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że recenzowana pozycja podejmuje problematykę nader aktualną, znaczącej rangi i jakościowo ważną z punktu widzenia funkcjonowania poszczególnych jednostek, grup i społeczności. Jest to z pewnością zagadnienie, wobec którego nie można dzisiaj przejść obojętnie. Dlatego w tym miejscu należy pogratulować Autorce wyboru tematyki i jej realizacji. Publikacja składa się z 24 rozdziałów, w których zarysowano pojęcie i europejską klasyfikację rodzajów bezdomności (rozdział I), ukazano monitorowanie tego zjawiska (rozdział II) oraz strategię, podejścia, metody przeciwdziałania problemowi na poziomie UE (rozdział III). W kolejnych rozdziałach Autorka zaprezentowała bardzo dogłębne analizy tego zjawiska w wybranych krajach, takich jak: Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania oraz Włochy. Omawiając zjawisko bezdomności w wybranych krajach UE, B. Szluz zastosowała jednolity schemat: specyfika bezdomności, jej skala oraz przeciwdziałanie, co sprawiło, że recenzowaną pozycję czyta się z przyjemnością i zrozumieniem. Autorka w sposób bardzo rzetelny przedstawia zagadnienie bezdomności w krajach UE, korzystając z opracowań zagranicznych, danych statystycznych, raportów, strategii i sprawozdań rządowych, jak i pozarządowych. Wykorzystanie literatury zagranicznej, na której głównie opiera się recenzowana publikacja, w sposób zasadniczy podnosi jej walor naukowy. Zakończenie pracy przedstawia najważniejsze wnioski i odpowiedzi na pytania analizowanej problematyki. Zostało napisane z zamysłem uwypuklenia i dokonania wielorakich porównań wykorzystania programów i metod przeciwdziałania zjawisku bezdomności w krajach stanowiących Unię Europejską. Bardzo trafnym pomysłem Autorki jest zamieszczenie po bibliografii spisu wybranych organizacji pozarządowych podejmujących działania na rzecz osób bezdomnych w UE.

Bezdomność jest nadal w wielu krajach europejskich problemem bardzo istotnym, który powiązany jest z wykluczeniem społecznym, bezrobociem, postępującym ubóstwem oraz degradacją osoby ludzkiej. Pani Beata Szluz stwierdza, że „Wśród ważnych celów poszczególnych państw UE ukierunkowanych na przeciwdziałanie bezdomności należy zatem wymienić: integrację społeczną, zwalczanie ubóstwa, inwestowanie w pomoc społeczną, monitorowanie zjawiska, działania w ramach zaleceń sformułowanych dla poszczególnych krajów, wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego, spójne i rzetelne gromadzenie danych i przygotowywanie raportów, konsultowanie inicjatyw z zainteresowanymi podmiotami, mające na celu tworzenie wspólnych planów przeciwdziałania zjawisku bezdomności w ramach strategii Europa 2020” (s. 255).

Ograniczanie bezdomności jest priorytetem polityki przeciwko ubóstwu prowadzonej przez UE, oraz pakietem inwestycji społecznych. Coraz więcej uwagi temu zagadnieniu poświęca się także w ramach europejskiego semestru, koordynującego polityki gospodarcze oraz narodowe programy reform w państwach członkowskich. W niniejszej recenzji trudno silić się o ukazanie pełnej treści omawianej pozycji. Musi wystarczyć ogólne zapewnienie o wysokiej wartości poznawczej i naukowej prezentowanych w niej analiz, wniosków i tez. Autor recenzji nie zgłasza uwag co do przedstawionych przez Autorkę wniosków, spostrzeżeń czy tez. Na podkreślenie zasługuje wysoki walor treściowy recenzowanej publikacji. Stanowi ona interesujący i twórczy krok w kierunku problematyki ważnej z punktu widzenia polityki społecznej, socjologii oraz pedagogiki. Publikacja jest interesująca, metoda w niej użyta poprawna, wywody logiczne, a wnioski wyprowadzane z analiz poprawne. Stać się ona może cennym źródłem wiedzy i doświadczeń w zakresie oceny współczesnych kwestii społecznych, jak również inspiracją do działań mających na celu zintensyfikowanie pomocy dla lu-

dzi bezdomnych przez instytucje państwowe, jak i organizacje pozarządowe. Prezentowana publikacja, obok walorów poznawczych, wnosi istotny wkład do toczącej się dyskusji nad kwestią skali, zasięgu i form niesienia pomocy osobom bezdomnym w UE. Wynikająca z niej refleksja w kontekście skali zjawiska w Europie, uzasadnia potrzebę podejmowania dalszych badań i analiz. Recenzowana publikacja przeznaczona jest dla szerokiego kręgu odbiorców. Powinna zainteresować specjalistów (teoretyków i praktyków) z socjologii, polityki społecznej, z pracy socjalnej, ekonomii, a przede wszystkim studentów i tych wszystkich, którzy interesują się zagadnieniem niesienia pomocy ludziom bezdomnym.

Ks. prof. dr hab. Jarosław Koral SDB